

Харківська загальноосвітня школа І – ІІІ ступенів
Харківської міської ради Харківської області

Сценарій навчального модуля
(змістово-пошуковий етап)
з української мови в 2 класі за темою:

Осінь щедра, осінь золотава

Виконавець: ***Рисована З.Г.***,
вчитель початкових класів,
кваліфікаційна категорія
“спеціаліст вищої категорії”,
педагогічне звання
“учитель-методист”

Харків

2 клас

ПРЕДМЕТ: ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

Осінь щедра, осінь золотава

Етап: духовно-естетичний

Кількість міні-модулів: 1х30

Мета:

Зміст: А забезпечити внутрішню мотивацію навчальної діяльності, спонукати до самонавчання, самовдосконалення, самореалізації через бачення і відчуття прекрасного навколо нас

Зміст
А
(психолого-педагогічний)

диференціація навчальних завдань, форм і методів навчальної діяльності для практичного використання «знань, творче перенесення знань у нові умови діяльності; спільний звіт учителя і учнів про духовне, естетичне і соціальне вrostання протягом вивчення розділу, особистісний відбір змістових цінностей.

Б
(навчально-предметний)

Поглиблювати уявлення про картини природи в цю пору року, привчати дітей черев художнє слово бачити художній образ осені з її різнобарвністю, щедрістю, багатством; виховувати естетичні смаки, любов до рідної природи, рідної мови.

В
(методично-засобовий)

- Продуктивний діалог; -сюжетно-рольова гра;
- учнівське дослідження;
- загадки;
- демонстративний матеріал (малюнки, дитячі вироби в паперу та природного матеріалу, картина Левітана "Золота осінь", музика П.І. Чайковського "Пори року", комп'ютер, костюми.

Вчитель: Сонце низько чи високо
Посіла Землі уклін,
З них приходять пори року
І відносять безліч змін.

Діти, які Ви знаєте пори року?
Після Вашого першого навчального року Ви відпочивали на канікулах.
Коли це відбувалося?
Чим займалися?

А тепер про літо залишилися тільки спогади, надворі вже інша пора року.
Відгадайте її.

Є у літечка сестричка
І коси червона стрічка,
Коси, наче золото чисте,
І калинове намисто.
А спідничка в неї з листя
Різноколірна, барвиста.

Загадка

Невидимка ходить в гаї
Всі дерева розглядає.
Що за гість, що тепло їсть?

(З'являється учениця в костюмі "осінь" і 3 хлопчики: вересень, жовтень, листопад.

Осінь Добрий день, в добрий час!
Рада, діти, бачить Вас!
Не сама до Вас прийшла,
Я синочків привела.

- Діти, як звати любих синочків?

Вересень Літо осені у вічі
Синім вересом глядить,
В сад рожеву айстру кличе
І метеликом летить.

Тепле сонечко, веселе —
У левкоях, нагідках.
Ще берізки кучеряві
У зелених фартушках...

На духмяні трави й квіти
Дружно бджілоньки летять.
Ми тебе, рум'яне літо,
Ще не хочем відпускать.

Жовтень: Подивись: на видноколі
Мов змінилися ліси.
Хто це їх у жовтий колір
Так барвисто прикрасив?
Ось край річки жовті клени
І берези золоті.
Ялинки лише зелені
Залишились в самоті.
І пишаються дерева
Золотим своїм вбранням.
Це якийсь маляр, напевно,
Догодити хоче нам.
А маляр цей - місяць ЖОВТЕНЬ
У відерцях чарівних
Жовту фарбу перебовтав
І розбризкує на них.

Листопад Вже в небі осінь повівала,
Вже рідше сонечко блищало
І до ущербу день ішов,
Таємна глибочінь дібров
З печальним шумом оголялась,
На ниви налягав туман,
Гусей крикливих караван
На південь тягся: наближалась
Сумна безрадісна пора:
Стояв листопад край двора.

Вчитель: Скільки змін в природі несе з собою осінь. І радіє око людини від буйства золотою вбрання дерев, і наповнює наші серця якимсь тихим смушком. Стають пустими поля, ниви, які нещодавно шуміли достиглим колоссям, рідше пташине щебетання, сумно відгукаються крики перелітних птахів. Голими і прозорими стають садки, гаї, ліси. Все частіше нависають важкі темні хмари, йде надокучливий дощ. Холодні вітри, наче дихання північної сторони, несуть перший сніг, перші морози. Місяць, другий - і далеко пішло тепле літо. Настала глибока, півня осінь. Зображенню осені присвячено дуже багато рівних творів і живопису, і літератури, і музики.

Минає літо. Шелестить пожовкле листя по діброві,
гуляють хмари, сонце спить ... (Т. Шевченко)

Звучить музика. П. І Чайковського "Пори року" частина "Осінь. Жовтень".

І.Я. Франко "Дрімають села"
Дрімають села, Ясно ще
Осіннє сонце сяє,
та холодом осіннім вже
в повітрі потягає.
Темно-зеленії садки
дрімають вже без плоду,
і тихо гріються хатки,
і верби гнуться в воду.
Ще ліс не стогне тим важким
осіннім, довгим тоном,
і ще стрілою ластівка
ввивавсь над загоном.

Григорій Коваль "Осінь"
Осінь, осінь, осінь!
Медом пахнуть роси,
Журавлі курличуть в небі
Та вітри голосять.
Не дзвенять в садочку
Птичі голосочки.
Сняться зораному полю
Квіти й колосочки.
В лузі при долині
Плаче тополина
Загорілась над рікою
Червона калина.
- Як Ви розумієте вирази:
"сняться зораному полю квіти й колосочки",
"в лузі при долині плаче тополина",
"загорілась над рікою червона калина",
"в'яже осінь рукавички в бабиного літа".

Тамара Мезенцева "Осінь"

Повисла осінь на деревах.
Гуля по травах і стежках.
Калини кетяги рожеві
Тримає в бронзових руках/

Пливе туман сріблястий в лузі
Над синім поглядом ріки.
Верба за літечком у тузі
Скида червоні кісники.

Земля ще сонечком полита.
Осінні фарби зігріва...
Чита лелека в книзі літа
Про землю - матінку слова.

Перегорта крилом сторінку.
Холодні ночі в мандри звуть.
Йому озерце і домівку
Ніде у світі не забудь.

- Як Ви розумієте вирази:
"повисла осінь на деревах,
гули по травах і стежках",
"чита лелека в книзі літа
про землю - матінку сторінку".

- Чим схожі вірші Григорія Ковалю і Тамари Мезенцової?"

(Назва про осінь; осінь, поле, тополина, калина - живі істоти з якостями людини: полю сняться, тополина плаче, осінь в'яже рукавички, висне на деревах, гуля по травах і стежках, лелека читає, перегортає сторінки).

- Які ознаки осені?

(Вітри голосять, пливе туман сріблястий в лузі)

Серед наших учнів в свої поети, письменники, художники, Слухаємо кращі вірші і твори, розглядаємо дитячі малюнки.

-Які Ви знаєте народні прикмети осені?

1. На голубині й дубі багато плодів - чекай суворої зими.
2. Пізній листопад - до суворої і затяжної зими.
3. Білка мостить своє гніздо близько до землі – на морозну зиму, і високо – на м'яку.

Робота над картиною Левітана "Болота осінь".

- Яка пора зображена на картині?
- Який місяць?
- Які характерні слова можна підібрати до осені, лісу, дерев, листя, неба

- Давайте виберемо "осінні" слова, які нам допоможуть описати картину Левітана "Золота осінь"

1) Осінь

рання
золота
глибока
різня
сумна
затяжна
зелена
чарівна
заквітчана
холодна
дощова
щедра
багата
тепла
пишна
чудова
лагідна
довга
барвиста
різноколірна

2) Ліс й дерева

кучеряві
безлисті
розкішні
червоні
наполохані
сумні
тихі
вогнисті
позолочені
багряні
зажурені
голі
мовчазні

3. Листя

Різнокольорове
Червоне
пожовкле
рівнобарвне
пишне
останнє
золоте

4. Небо

голубе
ясне
рожеве
червоне
синє
низьке

Давайте, діти, "вийдемо" на чарівну прогулянку до осіннього лісу.

Фізкультхвилинка

Марійка Підгорянка "Ліс восени"

Осінь Лісе, лісе, ясени,
 Чом сумні Ви восени?

Діти:
(мов деревця,
витають
руку вгору з
листя в руках,
вдаючи в ліс)

- Та як же нам сумними не бути, коли зозуленьки не чути?
- Лісе, лісе, ясени, чом затихли восени?
- А чим же нам, чим же шуміти, коли стали безликими діти?

Від вітру коливаються
Пожовклі дерева.

А листя з них зривається
І пісеньку співа:

- Зриваємось ми ргрями
З топольок та берір,
Злітаємо, кружляємо
І падаємо вниз.

Музика Красива, слова Івенсен
“Падає листя”

Падає, падає листя,
Листя в саду шерехтить
Жовте, яскраво вогнисте
Тихо за вітром летить

В вирій птахи відлітають –
Гуси, граки, журавлі ...
Ось і остання вже згря
Сумно курличе вгорі.

Візьмем до рук козубочки,
Разом до лісу підем,
Пахнуть стежки і пеньочки
Смачно грибком і дощем

Д. Гузик “Осінь”
Осінь пишна та багата,
Збагатіла наша хата.
Комора і стодола,
Повно є добра довкола.

У коморі кілька міхів,
Груш, і яблук, і горіхів,
А стодоли, як високі,
Є в них збіжжя на два роки.

Вчитель: Закінчується літо - надходить осінь, Люди вбирали врожай, готувались до зими» Восени завжди святкується закінчення вбору врожаю. Традиційно жнива вінчав прекрасне свято -обжинки. Зібравшись великим гуртом, люди славлять працю хліборобів, щедрий урожай. Свято починається на полі. Здавна ведеться у кінці ниви залишати невеличкий невижатий клаптик пшениці або жита, який в народі навивають “бородою” або “козою”. Його старанно ообкопують, перев'язують стрічкою, заламують на схід сонця, а зерно витрушують в розпушену землю, щоб нива добре родила й на

майбутнє. Біля цієї "бороди" вбираються жінці символічно орали, сіяли, скородили, пололи, водили хороводи, співали пісні, звивають останній сніп - обжинок - і наряджають його. Роблять ще маленький снопик в парної кількості колосків (20-30), перев'язують червоним шовком, прикрашають кетягами калини ("Спасова борода" або "коза". Найкращій трудівниці дарують вінок в волосків - символ закінчення жнив, символ краси і величі праці, Суть обряду обжинків - це закликання врожаю на наступний рік.

Качались по ниві навколо "бороди", випрошуючи назад свою силу:

Нивко, нивко,
Віддай мою силку!
Я на тобі робила.
Всю силку лишила!

Ось і наші трудівниці.

Пісня - інсценізація "Ходить гарбуз по городу"

Городниця з санкою Сивий ранок сьогодні
Вилив роси холодні
От і сталося диво,
Справжнє диво городнє.

Городниця з лопатою Вглиб варилися кулі
Молодої цибулі.
Бульба вкрилася з нею.
Мов кожухом, землею.

Городниця з санкою Капустина на тіло
Сто сорочок наділа,
В кавуна добрий настрій:
Він в тільняшці смугастій.

Городниця з лопатою Та й перчина не плаче -
В неї серце гаряче.

- Діти, Ви хочете потрапити на наш город?

Городниця з санкою В нас умова є одна:
На город Ви потрапляєте
Коли загадки згадаєте
Про городину якусь.

(Діти загадують загадки про різні овочі, інші відгадують. Городниці

виставляють по 1 балу за кожну загадку. Переможцям призи - фрукти).

ЗАГАДКИ

1. У теплі кохається,
під листом ховається,
за хвіст прип'ятий. (огірок)
2. Одежин по двісті має.
Жодну в них не застібає- (капуста).
3. Сидить дівчина в коморі,
А коса її на дворі (морква)
4. І печуть мене, і варять, і їдять, і хвалять, бо я добра (картопля)
5. Прийшов хтось, та й взяв щось. Я біг би за ним - не знаю за ким (вітер).
6. Без ніг, без рук, а лізе на дрюк? (квасоля).
7. Без вікон, без дверей, повна хата людей. (гарбуз, мак, огірок).
8. Вся кругленька, червоненька,
З хвостиком тоненьким.
На городі її рвуть,
Її ріжуть, її труть
І до столу подають.
Як її в народі звуть? (редиска)

Городниця з лопатою - Як можна назвати одним словом капусту, моркву, картоплю, цибулю?

- Для чого потрібно вживати овочі?
- В якій народній пісні йде мова про городні рослини?

Городниця з санкою Молодці. Тепер рушаймо,
Тільки добре пам'ятаймо
Що город цей в час райковий
Не природний, а казковий.

(Звучить мелодія укр. народної пісні "Ходить гарбуз по городу". На сцені тин (плетений або намальований), на тину вишиваний рушник, глечики, горщики. Біля тину сидять Диня, Патисон, Часник, Кавун, Огірки. Виходить Гарбуз).

Гарбуз Ходжу собі по городу
 Та й шукаю свою роду.
 А чи живі чи здорові
 Всі родичі гарбузові?

Диня (піднімається) Це я, це я, жовта Диня,
 Твоя гарна господиня!
 А це (показує) наші сини й дочки.

Огірки Ми зелені огірочки,
 Ваші, тату, сини й дочки.
 Усі живі і здорові,
 Бо ж родичі гарбузові.

Морковиця Це я, це я морковиця,
 Твоя рідна я сестриця.
 Іще живі, ще здорові
 Всі родичі гарбузові!

Буряки Ми червоні буряки,
 Всі твої ми свояки,
 Усі живи і здорові,
 Бо ж родичі гарбузові.

Квасоля Кучерява я квасоля,
 А зі мною бараболя.
 Іще живі, ще здорові
 Всі родичі гарбузові!

Біб Хоч старенький я вже біб,
 Я піддержав увесь рід!
 Іще живі, ще здорові
 Всі родичі гарбузові!

Гарбуз Походив я по городу
 Дошукався свого роду.

(Наперед виходять городниці. На мелодію укр. нар. пісні “Ой, я, молода, на базар ходила”. Співають і танцюють)

Ой я, молода, на город ходила
Ой я, молода, овочі зростила.
Овочі, овочі, овочі зростила я.
Ой я, молода, овочі зібрала,
Ой я, молода, з ними танцювала.

З ними я, з ними я, з ними танцювала.

(Городниці залучають до танцю всіх учасників інсценізації. Звучить мелодія укр. нар. пісні “Від Києва до Лубен”.

Гарбуз З Гарбузом танцює я, Диня.

Його любя господиня.

Усі Дам лиха закаблукам,

Закаблукам лиха дам.

Огірки Не відстали й огірочки,

Гарбузові сини й дочки.

Приспів

Картопля Пішла в танок Картоплина,

А за нею капустана.

Приспів

Горох Де не взявся пан Горох,

У танок повів обох.

Приспів

Буряк Із Редискою Буряк

Закружля і так, і сяк.

Приспів

Часник З Кукурудзою Часник

Танцювати завжди звик.

Приспів

Кабачок Патисон із Кабачком

Потішали “Козачком”

Приспів

Помідори А червоні Помідори

Позбивали всі підбори.

Усі овочі Дам лиха закаблукам,

Закаблукам лиха дам,

Закаблукам лиха дам, Дістанеться й передам.

Вчитель – Діти, про що у нас йшла розмова?

– Чи подобається Вам осінь?

– З допомогою яких засобів передаються картини осені
письменники, художники, композитори?